

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันได้มีการปฏิรูปการศึกษาที่เห็นชัดเจน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน และนักเรียน คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน เช่น การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดวิจัยชั้นเรียน การประเมินตามสภาพจริง กิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมามีความสำคัญทั้งสิ้น ในส่วนของการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งสามารถกระทำได้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน โดยที่มิใช่ใช้การประเมินผลปลายปีเท่านั้นที่จะตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งนักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้แสดงความคิดเห็นในส่วนของการวัดและประเมินผลการเรียนดังต่อไปนี้

การจัดการศึกษาก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั้นปัญหาส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา คือ การประเมินผลในชั้นเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญที่คะแนนการสอบปลายปีการศึกษา ซึ่งได้จากการสอบภาคปฏิบัติ และภาคความรู้ แล้วสรุปคะแนนออกมาเป็นเกรด พบว่า มีการประเมินผลที่เน้นด้านพุทธิพิสัย โดยเฉพาะความรู้ความจำมากเกินไป เทคนิควิธีการ และเครื่องมือในการวัดและประเมินผลยังไม่ตรงกับสภาพที่เป็นจริง (สมชาย มิ่งมิตร 2542 ; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ 2539)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 26 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากการพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดลองควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา 2542 : 16) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้ครูผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ การวัดและการประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินผลจะต้องมีวิธีที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้อง

และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการเพิ่มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียน ที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ผู้สอน และพ่อแม่ผู้ปกครอง (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 24 - 25)

แนวคิดการปฏิรูปการศึกษามาจาก ความไม่พอใจในสภาพการให้การศึกษาที่เป็นอยู่ ผลผลิตของการศึกษาที่คิดไม่เป็น ไม่มีความรู้ความสามารถในระดับที่พึงพอใจ การเรียนการสอนที่อิงหลักสูตร ดึงเนื้อหาสาระมาบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนนำไปท่องจำ การวัดผลด้วยวิธีสอบด้วยข้อสอบปรนัย ซึ่งสัมพันธ์บางอย่างในการสอนมาถามอีกครั้ง เป็นการตอบสนองกระบวนการฟัง จด ท่อง สอบ และลืม การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งที่การทำให้ผู้สอนรักการสอน หาวิธีการมาสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และรักการเรียนรู้ นำผลการเรียนรู้มาปฏิบัติในชีวิตจริง ดังนั้น การวัดผลจึงกลายมาเป็นการตีค่าความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน (Authentic Assessment) จากผลที่เขาทำจริงเพื่อให้ได้คำตอบว่า ผู้เรียนเรียนรู้อย่างไร (How is he/She doing) การตีค่าความสามารถที่แท้จริงเป็นเทคนิคการวัดประเมินผลที่ผู้เรียนนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนของครู ผลการตีค่าความสามารถที่แท้จริง จึงนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง เพราะต้องตีความสามารถของงานที่คล้ายกับของจริง โดยผู้สอนต้องใช้ความพยายาม และอดสาหะอย่างมากในการทำให้ผู้เรียนของตนพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดของเขาให้ได้ (อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมา 2540 : 7 - 8)

แนวคิดตามปรัชญาการศึกษาแบบใหม่ ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการศึกษาแบบดั้งเดิม จึงทำให้เกิดแนวคิดที่เชื่อว่า "การศึกษา คือ การเรียนรู้ของเด็ก" จึงยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Child Centered) โดยมีครูเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกซึ่งศักยภาพ หรือความสามารถที่มีอยู่ในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) มีกระบวนการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง กระบวนการวัดผล จึงมุ่งเน้นให้นักเรียนแสดงผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่ปรากฏในรูปของผลงาน คือ ผลงานของนักเรียนเป็นหลัก แทนการใช้ข้อสอบที่วัดแต่ความจำ เพื่อสะท้อนให้เห็นความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน โดยเก็บสะสมผลงานไว้ในแฟ้ม ที่เรียกว่า Portfolio เพื่อใช้เป็นหลักฐานแทนการวัดผลด้วยข้อสอบ ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authetic Assessment) ที่ดีวิธีหนึ่ง (บุรุษย์ ศิริมหาสาร 2541 : 3)

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนาทวี (เดิม) ปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สงขลา เขต 3 เป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบดูแลสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 31 โรงเรียน ในระยะเวลา 4 – 5 ปีที่ผ่านมา ได้รับนโยบายการปฏิรูปการศึกษามาปฏิบัติใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประเมินตามสภาพจริง การวิจัยชั้นเรียน เป็นต้น ในส่วนการประเมินตามสภาพจริงถือเป็น เรื่องที่สำคัญที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาจะต้องตระหนักและถือปฏิบัติ เพื่อเปลี่ยนแปลงการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบเก่า ๆ คือ การทดสอบด้วยข้อสอบปรนัย ในปลายภาคเรียน ของแต่ละปีการศึกษา และในปีการศึกษา 2546 มีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ว่า“อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ และมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ดังปรากฏแนบท้ายคำสั่งนี้ แทนหลักสูตรระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษา ตอนปลาย หรือเทียบเท่าทุกฉบับที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้ไว้ก่อนหน้านี้” เงื่อนไข และเวลาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ให้เป็นไปดังนี้

ปีการศึกษา ๒๕๔๖ ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ใน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๔๗ ให้ใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ และ ๕ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๕ ...” (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : คำสั่งกระทรวง ศึกษาธิการที่ วก ๑๑๖๖/๒๕๔๔)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอน โรงเรียนแห่งหนึ่งระดับประถมศึกษาใน อำเภอนาทวี จากการพบปะพูดคุยกันระหว่างเพื่อนครูทั้งในและต่างโรงเรียน เกี่ยวกับการวัดและ ประเมินผลการเรียนทั้งการประเมินปลายภาคเรียนและปลายปี พบว่า บางส่วนยังยึดติดกับการ ประเมินปลายภาคและปลายปีเพื่อตัดสินผลการเรียน และมีบางส่วนใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง เช่น ใช้คะแนนจากแฟ้มสะสมงาน คะแนนโครงการ บางครั้งจากแบบสังเกตมาประกอบ พิจารณาร่วมในการประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียนด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดและมีความสนใจ ที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครู ในส่วนของการประเมินตามสภาพจริงในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอนาทวี ว่าครูผู้ปฏิบัติ การสอนในโรงเรียนต่าง ๆ มีสภาพทั่วไป และปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพ จริงอย่างไรบ้าง ผลจากการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงสามารถพัฒนาการเรียนการสอน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างไร โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำผลจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน พัฒนาการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ใน โรงเรียนบ้านลำลองที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอนอยู่ และผลจากการวิจัยดังกล่าวในครั้งนี้ยังสามารถนำ ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลตาม

สภาพจริงในโรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ ของอำเภอนาทวี และอำเภออื่น ๆ ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการวัดประเมินผลการเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอนาทวี
2. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการวัดประเมินผลการเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอนาทวี
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของครูที่แตกต่างกันด้านคุณวุฒิการศึกษา สาขาที่สำเร็จ ประสบการณ์สอน และชั้นที่สอนประจำ

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลตามสภาพจริงในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนาทวี รวมทั้งเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลตามสภาพจริงแก่ผู้เรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอนาทวี จำแนกตามวุฒิการศึกษา สาขาที่สำเร็จ ประสบการณ์สอน และชั้นที่สอนประจำ ประจำปีการศึกษา 2546 จากจำนวนทั้งสิ้น 381 คน

2. จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอนาทวี จำแนก วุฒิการศึกษา สาขาที่สำเร็จ ประสบการณ์สอน และชั้นที่สอนประจำ ประจำปีการศึกษา 2546 จำนวน 191 คน โดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูป Earyle W.

Morgan (ระวีวรรณ ชินะตระกูล 2538 : 79 – 81 ; อ้างอิงจาก Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan 1970)

3. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอนาทวี เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในองค์ประกอบด้านกระบวนการเรียนการสอน ในส่วนของการประเมินตามสภาพจริง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 4.1.1 คุณวุฒิการศึกษา
- 4.1.2 สาขาที่สำเร็จ
- 4.1.3 ประสบการณ์สอน
- 4.1.4 ชั้นที่สอนประจำ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

สภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เรื่อง การประเมินผลตามสภาพจริง

สมมติฐานในการวิจัย

1. ครูผู้สอนที่คุณวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่แตกต่างกัน
2. ครูผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาสาขาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแตกต่างกัน
3. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์สอน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่แตกต่างกัน
4. ครูผู้สอนที่สอนชั้นที่สอนประจำแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการวัดประเมินผลการเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของครูในโรงเรียน ประถมศึกษาอำเภอนาทวี กรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถสรุปได้ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

จากกรอบแนวคิดผู้วิจัยต้องการศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอ นาทวี ต่อสภาพและปัญหาการวัดประเมินผลการเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาว่า คุณวุฒิ การศึกษา สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์สอน และชั้นที่สอนประจำที่แตกต่างกัน มีความ คิดเห็นต่างกันอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

นियามศัพท์เฉพาะ

คำนิยามศัพท์ที่ปรากฏนี้ ผู้วิจัยได้นิยามขึ้นเพื่อใช้สำหรับงานวิจัยนี้เท่านั้น

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างวิธีการดำเนินงาน และแนวคิดในการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านระบบการบริหารและจัดการ

การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการซึ่งให้ได้มาซึ่งตัวเลข หรือสัญลักษณ์ โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพแล้ววินิจฉัยตัดสินลงสรุปคุณค่าที่ได้จากการวัดอย่างมีกฎเกณฑ์ และมีคุณธรรมเพื่อตัดสินว่าสิ่งที่ได้นั้น เก่ง หรือ อ่อน ใต้ หรือ ตก

การประเมินผลการเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การประเมินตามสภาพที่แท้จริงที่วัดการประเมินผลการทำงานในด้านสมองหรือการคิดจิตใจของผู้เรียนโดยตรงไปตรงมาตามสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ โดยมี การประเมินอย่างต่อเนื่องตามสภาพที่แท้จริง สิ่งที่ประเมินประกอบด้วย ผลงานต่าง ๆ โครงการ การสังเกต การทดสอบ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

สภาพทั่วไปการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง การศึกษาใน 3 ด้าน

1. ความรู้และประสบการณ์ ด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์/ความสำคัญด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
3. สภาพทั่วไปที่ครูผู้สอนใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงในกิจกรรมการเรียน

การสอน

ปัญหาการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่ครูผู้สอนประสบเมื่อใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ในกิจกรรมการเรียนการสอน

ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอนาทวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 ปีการศึกษา 2546

คุณวุฒิการศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

สาขาที่สำเร็จการศึกษา หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษา สาขาการประถมศึกษาและสาขาอื่น ๆ

ประสบการณ์สอน หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอน น้อยกว่า 10 ปี 10-20 ปี และ 20 ปี ขึ้นไป

ชั้นที่สอนประจำ หมายถึง ผู้ที่สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 4 และประถมศึกษาปีที่ 2, 3, 5 หรือ 6 ทั้งนี้ กลุ่มครูผู้สอนที่สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 4 เป็นครูผู้สอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และกลุ่มครูผู้สอน ที่สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3, 5 หรือ 6 เป็นครูผู้สอนตามหลักสูตรการศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

